
Introduktion til nabosprogsdidaktik

Sprogpilotkursus 4, Lysebu d. 15.11. 2009

Lis Madsen, projektleder

Nabosprogsundervisningens hvad, hvorfor og hvordan

- Hvad er nabosprogsundervisning, (overordnet definition)?
 - Hvor går grænsen mellem nabosprog og fremmedsprog?
 - Hvorfor skal vi undervise i nabosprog/ nordiske sprog? (begrundelser)?
 - Hvad er *god* nabosprogsundervisning (indhold)?
 - Hvad skal der undervises i (stof)?
 - Hvornår er det mest hensigtsmæssigt?
 - Hvordan skal der undervises (metode)?
-

Det særlige ved nabosprogsundervisning:

Målet med nabosprogsundervisning er at udvikle receptive kompetencer, ikke produktive. Det handler om at lære *at forstå* talt og skrevet nabosprog.

Målet med undervisning i nordiske sprog som fremmedsprog uden for Skandinavien:

- At læse et nordisk sprog som hovedfremmedsprog og udvikle produktive og receptive kompetencer (dansk eller svensk)
 - At møde de andre skandinaviske sprog som nabosprog til fremmedsproget dansk eller svensk og dermed udvikle receptive kompetencer
-

Nabosprog eller fremmedsprog?

Nabosprog er sprog, der er så beslægtede i forhold til syntaks, morfologi, udtale og leksikon, at personer fra nabolande uden større problemer kan kommunikere med hinanden ved brug af eget modersmål

Fremmedsprog er sprog, der ligger så langt fra en persons modersmål, at personen ikke umiddelbart forstår sproget.

Fremmedsprog dækker over alt fra sprog, der er beslægtet med en persons modersmål, til sprog, der ligger meget langt fra modersmålet

Sprog i Norden: Nabosprog eller fremmedsprog?

Nabosprog: Dansk, norsk og svensk er hinandens nabosprog

Islandsk og færøsk er fremmedsprog, men ligger tættere på de skandinaviske sprog end mange andre fremmedsprog (en skandinaver kan ved læsning af en islandsk eller færøsk tekst godt fornemme, hvad teksten drejer sig om)

Finsk og grønlandsk er fremmedsprog, der ligger så langt fra de øvrige nordiske sprog, at en skandinavisk, islandsk eller færøsk læser ikke kan finde mange pejlemærker i forhold til, hvad teksten drejer sig om (kun evt. indlånsord fra henholdsvis svensk og dansk)

Hvorfor skal vi undervise i nabosprog/nordiske sprog – begrundelser?

- Politiske (Helsingforsaftalen)
 - Bekendtgørelsesmæssige (fx, Formålet for dansk i folkeskolen)
 - Sproglige (Jørn Lund)
 - Kulturelle
 - Historiske
 - Geografiske
 - Faglige/Pædagogiske
-

Politiske begrundelser

- **Helsingforsaftalen 1996, Artikel 8:**

”I alle nordiske lande skal undervisningen og uddannelsen i skolerne i passende omfang omfatte undervisning i de øvrige nordiske landes, herunder Færøernes, Grønlands og Ålands sprog, kultur og almindelige samfundsforhold”

Bekendtgørelse eller styredokumenter

Hvad står der i bekendtgørelserne i de nordiske lande under grundskole og gymnasium?

Udredning angående sprog-forståelsen i Norden og den nationale opfølgning: 2005 Lis Madsen

Bekendtgørelse og styredokumenter

Udredningens konklusioner vedr.

Styredokumenter/bekendtgørelser:

- Meget forskelligt, *hvad* der står om undervisning i nordiske sprog i de nordiske landes fagplaner, og stor forskel på, hvor *bindende* det er (skal eller bør/kan)
 - Forskel på, om bekendtgørelserne beskriver mål eller indhold
-

Udredningens konklusioner

- Ingen lande nævner alle nordiske sprog
 - Det nordiske står stærkest i de 2 mindste sprogområder: Færøerne og den svensktalende del af Finland. I de færøske bekendtgørelser er flest nordiske sprog nævnt.
 - De ikke-skandinaviske områder (bortset fra Færøerne) underviser kun i et skandinavisk/nordisk sprog ud over modersmålet
 - I de skandinaviske sprog undervises i nabosprog, men det får ikke meget plads i bekendtgørelsen for grundskolen (kun i Danmark, at det er nævnt i de overordnede mål)
-

Sproglige begrundelser

”At blive fortrolig med nabosprogene er for danskere, nordmænd, svenskere, islændinge og finlandssvenskere en udvidelse af den enkeltes sproglige og kulturelle domæne. Man forstår bedre sit kulturelle grundlag, og man udvider sin kommunikationsradius.

Sproglige begrundelser fortsat

Nøglen til dét kan man erhverve sig på få dage, og den sprogforståelse, man opnår, stikker dybere end den, man erhverver, når man tilegner sig de egentlige fremmedspog; man bliver bedre til toner og undertoner, end hvis man i årevis står på hovedet i grammatikker for at lære engelsk, tysk, fransk – eller finsk. En sproglig cost-benefit-analyse vil vise, at det er umagen værd.”

(Jørn Lund: Tale ved Fondet for dansk-norsk samarbejdes årsmøde 1997”

Kulturelle begrundelser?

Summediskussion...

Nævn 3 kulturelle begrundelser

Historiske og geografiske begrundelser

- De skandinaviske lande ligger dør om dør
 - De skandinaviske (nordiske) lande har en lang fælles historie. Fx:
 - Norge var under dansk trone i 400 år, og det norske (skrift)prog er derfor stærkt påvirket af dansk
 - skandinavismen i 1800-tallet (kulturel- politisk strømning under nationalromantikken)
 - fælles neutralitet under 1. verdenskrig og etablering af Nordisk Råd og nordisk pasunion efter 2. verdenskrig (Nordisk Forsvarsunion og Nordek)
 - Rigsfællesskaber i Norden
-

Pædagogiske begrundelser

- Nabosprogsundervisning er en genvej til fremmedsprogsundervisning.
 - Nabosprog giver nye muligheder for at arbejde med sproglig opmærksomhed
 - Nabosprog og nabokultur giver mulighed for gennem ”det fremmede” at blive mere bevidst om eget sprog og egen kultur
 - Nabosprogskompetence giver mulighed for at kommunikere med nordboere på eget sprog – udvider den sproglige horisont fra 5 mil. til 20 mil.
-

Undervisningens indhold

Hvad skal vi undervise i?

Hvordan kan undervisningen gribes an?

- Elevernes forudsætninger – hvor meget forstår de, og hvordan synliggøres deres nabosprogskompetence?
 - Undervisningens indhold – hvad skal der undervises i?
 - Undervisningsmetoder, hvilke metoder er hensigtsmæssige?
-

Elevernes forudsætninger

Hvordan står det til med undervisning og forståelse?

- Udredning angående sprog-forståelsen i Norden og den nationale opfølgning, 2005 (Lis Madsen)
 - INS Internordisk sprogforståelse i en tid med ökad internationalisering 2003-2004 (Lars Olof Delsing og Katarina Lundin Åkesson)
-

Udredningens konklusioner vedr. Styredokumenter/bekendtgørelser:

- Meget forskelligt, *hvad* der står om undervisning i nordiske sprog i de nordiske landes fagplaner, og stor forskel på, hvor *bindende* det er (skal eller bør/kan)
 - Forskel på, om bekendtgørelserne beskriver mål eller indhold
-

Udredningens konklusioner:

- Ingen lande nævner alle nordiske sprog
 - Det nordiske står stærkest i de 2 mindste sprogområder: Færøerne og den svensktalende del af Finland. I de færøske bekendtgørelser er flest nordiske sprog nævnt.
 - De ikke-skandinaviske områder (bortset fra Færøerne) underviser kun i et skandinavisk/nordisk sprog ud over modersmålet
 - I de skandinaviske sprog undervises i nabosprog, men det får ikke meget plads i bekendtgørelsen for grundskolen (kun i Danmark, at det er nævnt i de overordnede mål)
-

Delsing og Lundin Åkessons konklusioner:

Hur duktiga är skandinaver på att
förstå varandras språk?

- Normännen är duktiga, medan svenskar och danskar är klart sämre
-

Delsing og Lundin Åkessons konklusioner:

Hur duktiga är nordbor utanför
Skandinavien på att förstå de
skandinaviska språken?

- Färingarna är bäst i Norden, medan finnarna är
sämst

Delsing og Lundin Åkessons konklusioner:

Är ungdomar idag bättre på
Grannspråksförståelse än vad
ungdomar var för ett kvartssekel
sedan?

- Nej, de verkar vara klart sämre

Delsing og Lundin Åkessons konklusioner:

Hur duktiga är nordbor på att förstå engelska?

- De är duktiga, oftast bättre än på grannspråkssörståelse.

Men...

- Eleverne er bedre til nabosprog, end de selv tror!
 - Ser vi udelukkende på læseforståelse, klarer de sig væsentligt bedre (closetest kan anvendes til at illustrere det)
 - Lytteforståelsen går bedre, når eleverne er i direkte kommunikation med en anden skandinaver – det personlige møde kan vise det
 - Attituden er afgørende, hvordan kan gennem undervisning ændre elevernes attitude?
-

Nabosprogsundervisningens udfordringer

God nabosprogsundervisning må være:

- Meningsfuld
 - Personligt relevant
 - Funktionel
 - Sprogligt fokuseret
 - Have fokus på såvel talt som skrevet nabosprog
-

Nabosprogsundervisningens udfordringer – diskussion i grupper:

- Er det hensigtsmæssigt at bevare et fælles nordisk kommunikationssprog, hvis ja, hvordan får vi eleverne til at opleve relevansen?
 - Hvad er det for et kulturelt fællesskab, det er hensigtsmæssigt at have adgang til?
 - Findes der en særlig nordisk identitet, skal den formidles? Hvordan?
 - Hvilken betydning har det nordiske for børn og unge i 2007? Hvordan kan en evt. betydning synliggøres?
-